

A TANTÁRGY ADATLAPJA

A magyar művelődés története

Egyetemi tanév 2026/2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Magyar nyelv és irodalom (önálló szak)
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	<i>Magyar művelődéstörténet</i>			A tantárgy kódja	LLM5062
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	Farmati Anna				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	Farmati Anna				
2.4. Tanulmányi év	3	2.5. Félév	I.	2.6. Értékelés módja	Kollokvium
2.7. Tantárgy rendszere	Választható			2.8. Tantárgy típusa	Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2. előadás	2	3.3. szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összórászám	56	melyből: 3.5. előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					14
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					10
Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórászámával)					12
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek: kétirányú kommunikáció a tárgyfelelőssel					1
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászám					42
3.8. A félév összórászám					98
3.9. Kreditszám					4

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	Az I. éves Filológia tárgy elvégzése
4.2. kompetenciabeli	Tájékozódás a korszakok között. Szövegértés.

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Vetítési lehetőség (kép, hang), internetkapcsolat
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	Vetítési lehetőség (kép, hang), internetkapcsolat, alkalmanként fénymásolatok, szakkönyvek elérhetősége

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)¹

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CP1	Interkulturális kompetenciával bír.
CP2	Alkalmazza a kulturális és művészeti kifejezésformák sokféleségét.
CP3	Alkalmazza a társadalom- és bölcsészettudományok területén szerzett ismereteit.
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	Alkalmazza a tudományos módszereket.
CT2	Alkalmazza a kutatási etika és a tudományos integritás elveit a kutatásban.
CT3	Információforrásokat használ.
CT5	Írásban közöl információt.
CT8	Képes az önreflexióra.

¹ A tanulmányi program tantervéből át kell venni azokat a szakmai és/vagy transzverzális kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. Minden kompetencia esetében változatlan formában át kell venni a teljes kijelentést, beleértve a kompetencia kódját is, ahogyan a tantervben megjelenik. Amennyiben a két kategória közül valamelyikből nem vesznek át kompetenciákat, a táblázatban az adott kategóriának megfelelő sort törölni kell.

6.2. A tanulmányi programra jellemző kimeneti követelmények (a tantervből kell átvenni)²

A tantárgy által megcélzott kimeneti követelmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CP1	A hallgató felismeri és megérti a regionálisan, történetileg vagy kontextuálisan változó nyelvi, irodalmi és kulturális jelenségeket, amelyek a többnyelvűség vagy multikulturalitás eredményei. Ismeri az interkulturális jelenségek elméleteit, és mélyreható ismeretekkel rendelkezik azon ország(ok) kultúrájáról és társadalmáról, ahol a magyar nyelvet használják.	A hallgató elemzi és értelmezi a szóbeli vagy írásbeli kommunikáció explicit és implicit jelentéseit, felismeri a tudományos és irodalmi szövegek történeti, regionális meghatározottságait.
CP2	A hallgató szinkron és diakron módon tájékozódik a magyar vagy a világirodalom tanulmányozott korszakaiban	A hallgató összefüggéseket teremt a tanult diszciplínák között, hogy kialakítsa a szakterület integrált modelljét. A hallgató nyomon követi a szakterület tudományos és technológiai fejlődését.
CP2	A hallgató felismeri, megérti, leírja, magyarázza, összefoglalja és szintetizálja az irodalomtudományi, valamint kultúr- és civilizációtörténeti ismereteke	A hallgató a megfelelő történelmi és kulturális kontextusba helyezi a magyar és a világirodalom a jelentős műveit és szerzőit.
CP3	1. A hallgató felismeri, megérti, leírja, magyarázza, összefoglalja és szintetizálja a kultúr- és civilizációtörténeti ismereteket. 2. A hallgató leírja az irodalomelmélet alapvető fogalmait, és alkalmazza azokat a magyar nyelvre és irodalomra.	1. A hallgató a megszerzett ismeretek alapján szövegeket értelmez, illetve leíró, érvelő vagy kritikai elemzéseket dolgoz ki. 2. A hallgató alkalmazza az irodalom tanulmányozására jellemző módszertani és elméleti modelleket.
CT1	A hallgató leírja az általános nyelvészet és irodalomelmélet alapvető fogalmait, és alkalmazza azokat a magyar nyelvre és irodalomra.	A hallgató alkalmazza a természetes nyelvek és az irodalom tanulmányozására jellemző módszertani és elméleti modelleket.
CT2	A hallgató érti és alkalmazza a kutatómódszertant, valamint a szakterületre vonatkozó akadémiai és szakmai etikai normákat.	A hallgató témavezetői irányítással kutatást végez, és konkrét adatok (irodalmi szövegek, nyelvi, irodalmi vagy kulturális információk) alapján elemzést készít.

² Meg kell említeni a tanulmányi programra jellemző képzési eredményeket, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. A tantárgy típusának (alaptárgy/szaktárgy/kiegészítő tárgy) megfelelő jellemzőket változatlan formában kell átvenni a tantervből, és a kapcsolódó kompetencia jobb oldalán kell feltüntetni.

CT3	1. A hallgató érti és alkalmazza a kutatómódszertant, valamint a szakterületre vonatkozó akadémiai és szakmai etikai normákat. 2. A hallgató jártas a digitális források és az információs technológiák használatában, érti és betartja azok elérésének és felhasználásának etikai szabályait.	1. A hallgató a megszerzett ismeretek alapján szövegeket értelmez, illetve leíró, érvelő vagy kritikai elemzéseket dolgoz ki. 2. A hallgató megfelelően tájékozódik a digitális környezetben, értékeli annak minőségét, etikusan és biztonságosan használja fel, valamint megfelelően hivatkozik a forrásokra.
CT5	A hallgató felismeri, megérti, meghatározza és elmagyarázza a szakterület kulcsfogalmait és terminológiáját. Ismeri és magabiztosan használja a szaknyelvet, valamint a tudományos szövegalkotás szabályait.	A hallgató fejleszti kritikai gondolkodását és igényesen használja a szaknyelvet írott és szóbeli diskurzusban.
CT8	A hallgató felismeri, megérti, meghatározza és elmagyarázza a szakterület kulcsfogalmait és terminológiáját. Ismeri és magabiztosan használja a szaknyelvet, valamint a tudományos szövegalkotás szabályait.	A hallgató fejleszti kritikai gondolkodását és igényesen használja a szaknyelvet írott és szóbeli diskurzusban.

7. Tárgy-specifikus kimeneti követelmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. A hallgató megérti az európai irodalom régi szövegeit magyar fordításban.
2. A hallgató ismeri a történeti és művelődéstörténeti kontextust, amelyben a szövegek születtek.
3. A hallgató ismeri a szakterminológiát és az alapvető szakirodalmat.
4. A hallgató tud tájékozódni a korszak irodalmi jelenségei között.
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
1. A hallgató középkori szövegeket értelmez, kommentál.
2. A hallgató használja a régi szövegek megértéséhez szükséges kézikönyveket és szakirodalmat.
3. A hallgató összefüggéseket teremtet szövegek, jelenségek, területi irodalmak között.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések³
1. A kultúra meghatározása, területei. A magyar művelődés európai identitása.	Előadás, fogalomalkotás, magyarázat, összehasonlítás	Szövegek és modellek elemzése a szemináriumon.

³ Például szervezési szempontok, ajánlások a hallgatók számára, a kurzushoz/szemináriumhoz kapcsolódó konkrét szempontok, mint például a területen dolgozó szakemberek meghívása stb.

Kultusz és kultúra viszonyának változásai. Átmenetek térben és időben.		
2. Művelődés – medialitás: mi volt a papíralapú olvasás előtt, és mi lesz utána?	Problematizálás, elbeszélés, magyarázat, szemléltetés, megbeszélés	
3. A stílustól (pennától) az érintőképernyőig: a latin írás a kódexek és oklevelek korában.	Szemléltetés, magyarázat, megfigyeltetés.	
4. A könyvnyomtatás megjelenése Európában. Az új módszer tétje: hatása a könyvkeresletre és a művelődésre.	Előadás, magyarázat, szemléltetés	
5. A magyar könyvnyomtatás kezdetei	Előadás, magyarázat, szemléltetés, összehasonlítás	
6. Könyvtárak és magángyűjtemények. Bibliofília régen és ma	Előadás, elbeszélés, szövegértelmezés	
7. Könyvművészet: kötések és illusztrációk. A képiség üzenete	Előadás, szemléltetés, elbeszélés, magyarázat	A vizualitás funkciójának kiemelése az összehasonlításban.
8. A csíksomlyói nyomda szerepe az erdélyi művelődésben fellendüléséhez	Előadás, szemléltetés, elbeszélés, magyarázat	
9. A mecénatúra intézménye. Néhány híres magyar mecénás hozzájárulása a magyar könyvkultúra fejlődéséhez	Előadás, elbeszélés, megbeszélés, magyarázat	
10. Híres régi erdélyi könyvtárak I. (A Báthory István által alapított egyetemi szintű iskola könyvtára)	Előadás, elbeszélés, magyarázat, szemléltetés	
11. Híres régi erdélyi könyvtárak II. (Teleki Téka, Batthyaneum, Nagyenyed, Zilah stb.)	Előadás, elbeszélés, összehasonlítás, magyarázat	
12. Az olvasási szokások változásai a történelem folyamán. Digitális kultúra – digitális olvasás	Előadás, megfigyeltetés, elbeszélés, magyarázat	
13. Terepszemle – az Egyetemi Könyvtár gyűjteménye vagy más hasonló gyűjteményben.	Bemutatás, leírás, szemléltetés	Szent Mihály Katolikus Plébánia Levéltára (Nagy Emőke)
14. Az olvasáskultúra iránti érdeklődés – kutatási tendenciák	Előadás, bemutatás, problematizálás	
Bibliográfia Barbier; Frédéric: <i>A könyv története</i> , Budapest, 2006; <i>A modern Európa születés. Gutenberg Európája</i> , Bp., 2010 Madas Edit – Monok István: <i>A könyvkultúra Magyarországon: a kezdetektől 1800-ig</i> , Budapest, 2003 Carrière, Jean-Claude – Eco, Umberto: <i>Ne remélje, hogy megszabadul a könyvtől</i> , Budapest, 2010 Jakó Zsigmond: <i>Írás, könyv, értelmiség</i> , Bukarest, 1976 Guglielmo Cavallo – Roger Chartier: <i>Az olvasás kultúrtörténete a nyugati világban</i> , Balassi Kiadó, Budapest, 2000 Vagy: Alberto Manguel: <i>Az olvasás története</i> , Park Kiadó, Budapest, 2001		
Ajánlott bibliográfia:		

Jakó Zsigmond: *A középkori bibliofília és Richard de Bury Philobiblonja* in: Richard de Bury, Philobiblon, Bukarest, 1977.
Csapodi Csaba - Tóth András - Vértessy Miklós: *Magyar könyvtártörténet*, Budapest, 1987
Kelecsényi Gábor: *Múltunk neves könyvgyűjtői*, Budapest, 1988.
Muckenhaupt Erzsébet: *A Csíki Székely Múzeum „Régi Magyar Könyvtára”* Csíkszereda, 2009
V. Ecsedi Judit: *A könyvnyomtatás Magyarországon a kéziszajtó korában, 1473-1800; [A magyar könyvkereskedelem történetének vázlata 1800-ig c. fejezetet Pavercsik Ilona írta]*, Bp., 1999.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezető – a témák és a módszerek ismertetése	magyarázat szemléltetés	
2. Kéziratok átírásának/könyvek katalogizálásának kultúrtörténeti tanulságai.	Önálló kutatásra alapozó kiselőadás csoportmunka, vita.	Helyettesítheti írásgyakorlat (középkori betűtípusok kipróbálása.)
3. Könyvgyűjtési szokások/stratégiák régen és ma	Megfigyeltetés, bemutatás, összehasonlítás, szemléltetés, vita.	
4 Az illusztrációk szerepe egy választott kéziratban vagy kiadvány(típus)ban	Kiadványelemzés, szemléltetés, megbeszélés.	
5. Az oktatókönyv: a barokk szakácskönyvtől a barkácsolók kézikönyvéig	Projekt, megbeszélés	
6. A praktikus könyv jellemzői régen és ma (konkrét könyvek, könyvtípusok alapján)	Önálló kutatás/projekt, az eredmények bemutatása, megvitatása.	
7. A magánkönyvtárak és az olvasási szokások összefüggései (pl. a női olvasók preferenciái)	Kiselőadás, vita, szövegelemzések, gyakorlat	
8. Az erdélyi „dokumentumkönyvtárak” és kincseik	Szemléltetés, magyarázat, összehasonlítás, elemzés	Lehetőség szerint konkrét helyszín is beiktatható.
9. Egy választott (történelmi vagy kortárs) könyvkiadó stratégiájának elemzése/értelmezése	Önálló kutatásra alapozó kiselőadás csoportmunka, vita.	
10. A sztereotípiák és az olvasáskultúra	Kiselőadás, megfigyeltetés, összehasonlítás, szemléltetés, vita.	A szűkebb témát a hallgatók választhatják meg.
11. A könyvtár mint kultúrközpont. Terepszemle vagy esettanulmány bemutatása	Kiadványelemzés, szemléltetés	
12. Könyvtártípusok. (Az iskolakönyvtár)	Kiadványelemzés, megbeszélés	A csoport érdeklődésének megfelelően más típus is választható.
13. Az internet és az olvasáskultúra változásai. Könyvtár vagy adatbázis? A könyvtár funkciói	Önálló kutatás, az eredmények bemutatása, megvitatása.	
14. Kollokvium	Szóbeli feladat	
Könyvészet		

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok ⁴	9.2 Értékelési módszerek ⁵	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	A tárgyi tudás pontossága és volumene	Az önálló, logikus szóbeli témakifejtés értékelése	50 %
	Szintetizáló és összefüggéseket láttató képesség, jelenségek elemzésének képessége	Hozzászólás, problematizálás, véleményalkotás	25 %
		Írásbeli reflexió megadott témára	25 %
9.5 Szeminárium/ Labor	Bemutató megtartása	Vita, kiértékelés helyben	50 %
	Zárthelyi dolgozat	Kvíz jellegű kérdéssor és egy rövid esszé a szemináriumi témák során szerzett ismeretek és készségek alkalmazhatóságáról megadott téma alapján.	50 %
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
- Az egyes témák ismerete a konkrét események, személyek, jelenségek felidézésével, apró részletek nélkül - Összefüggések teremtésére való képesség - Művelődéstörténeti problémák érzékelése - Legalább két bibliográfiai tétel alaposabb ismerete - Szeminárium esetében: egy kiselőadás vagy vitaindító megtartása, aktív részvétel a megbeszélésben, órai feladatok elvégzése; az összes téma alapszintű ismerete, kritikai megközelítése			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)⁶

⁴ Az értékelési kritériumoknak közvetlenül tükrözniük kell a tanulmányi program és a tantárgy szintjén kitűzött képzési eredményeket. Pontosabban, a várható képzési eredményeknél felsorolt eredményeket értékelik.

⁵ Javasolt mind a végső kiértékelési módszerek, mind a folyamatos kiértékelési stratégia meghatározása.

⁶ Válasszon ki egyetlen olyan ikont, amely az *Egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás* szerint legjobban illeszkedik az adott tantárgyhoz. Ha a tantárgy általánosságban foglalkozik a fenntartható fejlődéssel (pl. bemutatja/bevezeti a fenntartható fejlődés általános kereteit stb.), akkor a Fenntartható Fejlődés általános ikonja rendelhető hozzá. Ha egyetlen ikon sem vonatkozik a tantárgyra, válassza az utolsó opciót: „Nem alkalmazható”.

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							
								Nem alkalmazható

Kitöltés időpontja:

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

2026.4.9

Farmati Anna

Farmati Anna

Intézetigazgató:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

BERSZAN ISTVAN
2026.04.24 09:51
Aprob acest document

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása